

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამართლის სკოლა

კურსი: კონსტიტუცია და დემოკრატია

თემა: პოლიტიკური პარტიები

მოსწავლის სახელმძღვანელო

2014

სარჩევი	Error! Bookmark not defined.
შესავალი კითხვები.....	3
შესავალი	3
ტერმინი და არსი	4
პოლიტიკური პარტიის მიზანი და დანიშნულება	6
ერთპარტიული და ორპარტიული სისტემები	8
პოლიტიკური პარტიის რეგისტრაციის პირობები.....	10
პარტიის აკრძალვის წინაპირობები.....	10
შემაჯამებელი კითხვები.....	11
დავალება	11

1. თქვენი აზრით რა მიზანით იქმნებიან პარტიები?
2. რა არის პოლიტიკური პარტია?
3. როგორ გესმით იდეოლოგიები?

შესავალი

როგორც წესი, პოლიტიკური პარტიები თავისი შინაარსით, წარმოადგენენ ორგანიზაციებს, რომელთა შექმნისა და არსებობის ყველაზე მნიშვნელოვანი მიზეზი, სახელმწიფოში პოლიტიკური ძალაუფლების მოპოვება ან თავიანთი ინტერესებისა და ხედვების პოპულარიზებაა. პარტიის წევრები ხშირად ერთიანდებიან რაიმე კონკრეტულ იდეოლოგიის ირგვლივ, მაგრამ ასევე ხშირია სხვადასხვა ინტერესების მქონე ძალების კოალიციებიც. პოლიტიკური პარტიების უმთავრესი მიზანია ხელისუფლებაში მოსვლა და ქვეყნის მართვა პარტიის მიერ გაცხადებული წინასაარჩევნო პროგრამის მიხედვით.

პოლიტიკური გაერთიანების შექმნის უფლება აღიარებული და დაცული სიკეთეა, როგორც საერთაშორისო კონვენციებით, ასევე საქართველოს კონსტიტუციითა და შიდა კანონმდებლობით, რომლის მიხედვით მოქალაქეებს უფლება აქვთ შექმნან პოლიტიკური გაერთიანება, მონაწილეობა მიიღონ მის მართვასა და საქმიანობაში, განსაზღვრონ პოლიტიკური პარტიის სტრუქტურა და მსოფლხედველობრივი მიზნები. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პარაქტიკიდან გამომდინარე, პოლიტიკური პარტიის არსებობა "არსებითია დემოკრატიის სათანადოდ ფუნქციონირებისათვის"¹

ჯერ კიდევ ანტიკურ საბერძნეთსა და რომის რესპუბლიკაში ყალიბდებოდა პოლიტიკური პარტიების იდეა. ანტიკური დემოკრატიის² პირობებში, სამოქალაქო თანასწორობაზე დამკვიდრებულ ქალაქ სახელმწიფოებში ხალხი მმართველობას ახორციელებდა უშუალო დემოკრატიის მეშვეობით (ხალხის მიერ ხელისუფლების ორგანოების უშუალოდ არჩევა, მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილების მიღება რეფერენდუმის მეშვეობით და ა.შ.), მაგრამ რომის რესპუბლიკის იმპერიად

¹ მაგმტატი, თ. (2010). *გავიგოთ პოლიტიკა იდეები, ინსტიტუტები და პრობლემები*. თბილისი: ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

² დემოკრატია (*Gk. demos* - ხალხი + *kratos* - ხელისუფლება) მმართველობის ფორმა, რომლის დროსაც უზრუნველყოფილია ხალხის მიერ სახელმწიფო ხელისუფლების განხორციელება.

გარდაქმნამ, შემდეგ კი ქრისტიანობის ევროპაში დამკვიდრებით ბნელი შუასაუკუნეების დადგომამ, შეაფერხა პოლიტიკური პარტიებისა და დემოკრატიის შემდგომი განვითარების შესაძლებლობა.

შუასაუკუნეების დასასრულს ევროპის კონტინენტზე გამოჩნდა ჯერ ევროპული რენესანსი, რომელმაც საფუძველი შეუქმნა განმანათლებლური³ იდეოლოგიების გავითარებას. განმანათლებლობამ სახელმწიფოში ცენტრალურ ფიგურად დასახა ადამიანი და არა ღვთისგან მოვლენილ მმართველი. განმანათლებლობის პირველ წარმატებულ პროდუქტს წარმოადგენდა აშშ-ს შექმნა და საფრანგეთის ბურჟუაზიული რევოლუცია, რომელის მონაპოვარია პოლიტიკური პარტიების თანამედროვე სახეების ფორმირება, იდეოლოგიური კლასიფიცირება და მოქალაქეთა თანასწორობაზე და არჩევანის თავისუფლებაზე დაფუძნებული ნება, გაწევრიანდნენ ან შექმნან პოლიტიკური პარტიები ხელისუფლების განხორციელების მიზნით. განმანათლებლური სწავლებისა და ბურჟუაზიული რევოლუციის შემდეგ პოლიტიკური ჯგუფების დაპირისპირების არეალს, განსხვავებით შუასაუკუნეების პოლიტიკური კონფლიქტებისაგან წარმოადგენს იდეოლოგიათა ჭიდილი.

საქართველოში პოლიტიკური პარტიების ჩამოყალიბების პროცესი ცივილიზებული სამყაროსგან განსხვავებით შედარებით გვიან, რუსეთის იმპერიაში ყოფნის პერიოდში დაიწყო. განსაკუთრებით პოპულრობით სარგებლობდა მემარცხენე იდეოლოგიის მქონე პარტიები, რასაც შედეგად მემარცხენე იდეოლოგიის პარტიების ხელისუფლებაში მოსვლა და საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენა მოყვა, თუმცა პარტიული კულტურის ჩამოყალიბების პროცესი შეაფერხა 1921 წლის საბჭოთა ოკუპაციის და კომუნისტური მმართველობის 70 წლიანმა პერიოდმა, როდესაც პოლიტიკური პრულარიზმი, სამოქალაქო პოლიტიკური ჩაბმულობა და დემოკრატიული არჩევნები პრაქტიკულად არ არსებობდა.

პოლიტიკური პარტია - ტერმინი და არსი

საქართველოს კანონმდებლობიდან გამომდინარე პოლიტიკური პარტია არის საერთო მსოფლმხედველობრივ და ორგანიზაციულ საფუძველზე შექმნილი

³ განმანათლებლობა - მეთვრამეტე საუკუნის ევროპაში მოღვაწეთა სწრაფვა, შუქი მოეპოვინათ ყველასა და ყველაფერს, ხელისუფლებისა და პრივილეგირებული კლასების შევიწროებისგან ადამიანის გათავისუფლების მიზნით.

მოქალაქეთა ნებაყოფლობითი დამოუკიდებელი და რეგისტრირებული გაერთიანება. პარტია, როგორც თავისუფალი, დემოკრატიული საზოგადოების აუცილებელი კონსტიტუციური სამართლებრივი ნაწილი, არჩევნების მეშვეობით და კანონმდებლობით ნებადართული სხვა საშუალებებით მონაწილეობს მოქალაქეთა პოლიტიკური ნების ფორმირებასა და გამოხატვაში.⁴

პოლიტიკური უფლებები და თავისუფლებები ხანგრძლივი ბრძოლის შედეგია. პოლიტიკური უფლებები სათავეს **ბურჟუაზიული რევოლუციიდან**⁵ იღებს, და ხშირ შემთხვევაში სწორედ რევოლუციებისა და სამოქალაქო ომების ფონზე ყალიბდებოდა. საფრანგეთის რევოლუცია ადამიანისა და მოქალაქის უფლებათა შექმნის საფუძვლად იქცა, აშშ-ში დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლა და მოგვიანებით სამოქალაქო ომი აშშ-ს კონსტიტუციით დაგვირგვინდა. პოლიტიკური უფლებების რეალიზაცია საშუალებას აძლევს მოქალაქეს მონაწილეობა მიიღოს საზოგადოების პოლიტიკურ ცხოვრებასა და ხელისუფლების განხორციელებაში უშუალოდ ან წარმომადგენლობითი ორგანოს მეშვეობით, ამ უფლებებით მოქალაქეებს ეძლევათ საშუალება, ზემოქმედება მოახდინონ ხელისუფლების განხორციელებაზე.⁶

პოლიტიკური პარტიების პოლიტიკური ღირებულებათა განსაზღვრის მიზნით, გამოიყენება ტერმინი მემარცხენე და მემარჯვენე. აღნიშნული ტერმინი განმანათლებლობისა და ბურჟუაზიული რევოლუციის შემდეგ არსებული რეალობიდან მოდის. საფრანგეთის პირველ რევოლუციურ პარლამენტში (1789) უკიდურესად მარცხენა ადგილები ეკავათ იაკობინელებს, რომლებიც ყველაზე რევოლუციურად განწყობილ პარტიულ დაჯგუფებას წარმოადგენდნენ. ცენტრში ზომიერები, ხოლო უკიდურეს მარჯვენა ადგილებზე კლერიკალები და

⁴ პარლამენტი, ს. (1997 წლის 31 ოქტომბერი.). *საქართველოს ორგანული კანონი მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ*. თბილისი: საკანონმდებლო მაცნე.

⁵ საფრანგეთის ბურჟუაზიული რევოლუცია (Révolution française 1789 - 1799) გარდამტეხი პერიოდი საფრანგეთის, ევროპისა და დასავლეთის ცივილიზაციის ისტორიაში. ამ პერიოდში საფრანგეთში *რესპუბლიკანიზმმა* შეცვალა აბსოლუტური მონარქია, ხოლო ქვეყნის ეკლესია იძულებული გახდა რადიკალური ცვლილებები გაეტარებინა. საფრანგეთის რევოლუციის მონაპოვარია ძველი მონარქიული რეჟიმი დაემხო და „თავისუფლების, თანასწორობის და ძმობის“ გამოცხადება ახალი ეპოქის იდეად.

⁶ მაგუადტი, თ. (2010). *გავიგოთ პოლიტიკა იდეები, ინსტიტუტები და პრობლემები*. თბილისი: ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

როიალისტები (მონარქისტები) იხდნენ. დღეს აღნიშნული ტერმინების გამოყენებით, სამეცნიერო ლიტერატურაში პარტიებს აჯგუფებენ ქვეყნის განვითარებისთვის დასახული სოციალურ ეკონომიკური პროგრამების მიხედვით.

პოლიტიკური პარტიის მიზანი და დანიშნულება

პოლიტიკური პარტია თავისი სტრუქტურით წარმოადგენს ორგანიზებულ გაერთიანებას, რომელსაც გააჩნია მიზანი და მიზნის განხორციელებისთვის სამოქმედო პროგრამა. ის სწორედ აღნიშნული განაცხადით შემოდის ქვეყნის პოლიტიკურ ცხოვრებაში და ხდება პოლიტიკური აქტორი. "პოლიტიკური პარტიები, როგორც წესი, პოლიტიკური ძალაუფლების მოპოვების ან შენარჩუნებისაკენ მიისწრაფვიან, რაც პრაქტიკულად ხელისუფლებაზე კონტროლის მოპოვებას ნიშნავს. ვინაიდან კონსტიტუციურ დემოკრატიაში მართვის უფლებას არჩევნები განსაზღვრავს, დემოკრატიულ სახელმწიფოებში პოლიტიკური პარტიების ძალისხმევა არჩევნების მოგებაზეა კონცენტრირებული. ისინი ცდილობენ

მრავლისმომცველი კონსენსუსის⁷ შექმნას საკუთარი პარტიის პლატფორმისათვის⁸, რომელიც ჩამოყალიბებულია სხვა პარტიის ან პარტიების მიმზიდველი ალტერნატივის⁹ გათვალისწინებით. "¹⁰

პოლიტიკური პარტიის, როგორც მიზანს, ასევე დანიშნულებას უნდა წარმოადგენდეს, ქვეყნის მართვა დემოკრატიული პრინციპების შესაბამისად, რათა მან შეძლოს მომხრეების გაჩენა და უკვე არსებული მხარდამჭერების ნდობის გაძლიერება მისი სამომავლო გეგმისა თუ ყოველდღიური პოლიტიკური გადაწყვეტილებების მართებულობაში.

პოლიტიკური პარტიები პირობითად შეგვიძლია დავყოთ ოთხ კატეგორიად, ესენია:

- საარჩევნო პარტიები - პარტია რომელიც იქმნება კონკრეტული არჩევნების წინ, გარკვეული იდეის გარშემო გაერთიანებული კოალციური საზოგადოების მიერ, ამგვარი პარტიები არამდგრადობით გამოირჩევიან, რადგან არ გააჩნიათ მყარი იდეოლოგიური საფუძველი.
- მუდმივადმოქმედი - პარტიები, რომელიც ადამიანთა რესურსიდან გამომდინარე ინარჩუნებენ რეიტინგს პოპულისტური კამპანიებისა და ელექტორატზე ზემოქმედების შედეგად.
- ლიდერ(ებ)ის პარტიები - პარტიები, რომელიც მორგებულია კონკრეტულ პიროვნებებზე, ლიდერებზე და მათი პიროვნული ავტორიტეტი, ქარიზმა, ორატორული უნარი და საზოგადოებრივი ადგილი განსაზღვრავს პარტიის რეიტინგს, ამგვარი ლიდერები გამოირჩევიან პოპულისტური მყისიერი არათანმიმდევრული მიდგომებით ქვეყანაში მიმდინარე პროცესებისადმი.

⁷ კონსენსუსი - მოლაპარაკებების შედეგად მიღწეული შედეგი, რომელზეც ყველა თანხმდება.

⁸ პლატფორმა - (E. platform / Fr. Plateforme, plate ბრტყელი + forme ფორმა) პარტიის, საზოგადოებრივი ორგანიზაციის, ჯგუფის პოლიტიკური პროგრამა;

⁹ ალტერნატივა - (alter ორთაგან ერთიერთი) 1. ურთიერთგამომრიცხავი შესაძლებლობისგან არჩევის აუცილებლობა; 2. ცალკეული ურთიერთგამომრიცხავი შესაძლებლობა.

¹⁰ მაგშაძტი, თ. (2010). *გავიგოთ პოლიტიკა იდეები, ინსტიტუტები და პრობლემები*. თბილისი: ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

- იდეოლოგიების პარტიები - ამგვარი პოლიტიკური პარტიები გამოირჩევიან სიმტკიცით, მათ გააჩნიათ იდეოლოგიური ფუნდამენტი, ამ შემთხვევაში მნიშვნელოვანია არა კონკრეტული პიროვნებები ან პოპულისტური ნაბიჯები, არამედ წინასწარ გაწერილი, გეგმაზომიერი იდეოლოგიური ხედვა. მათი საარჩევნო კამპანიები გამოირჩევა სტაბილური საარჩევნო პროგრამით. პარტიული პროგრამა შესაძლებელია იცვლებოდეს მიმდინარე ამოცანების გადასაწყვეტად, მიმდინარე რეჟიმში - მაგრამ იდეოლოგია რჩება მუდმივი.

ერთპარტიული და ორპარტიული სისტემები

პოლიტიკური პარტია საშუალებას აძლევს ხალხს ისარგებლონ პოლიტიკური და სამოქალაქო უფლებებით, და პოლიტიკური პარტიის მეშვეობით მონაწილეობა მიიღონ ქვეყნის პოლიტიკურ ცხოვრებაში. ის არის ქვეყანაში მიმდინარე დემოკრატიული პროცესებისა და პლურალური გარემოს ჩამოყალიბების გარანტი. მისი დანიშნულებაა გააძლეროს და განამტკიცოს დემოკრატიის მნიშვნელობა და საჭიროება თანამედროვე დემოკრატიული საზოგადოების ცხოვრებაში. პოლიტიკური პარტიის ამოცანას წარმოადგენს, არჩევნებში მონაწილეობა და დემოკრატიული გზით მოსვლა ხელისუფლების სათავეში, რათა ლეგიტიმური საფუძვლების რეალური და პრაქტიკული არსებობის მეშვეობით, სახელმწიფოში განახორციელოს მმართველობითი უფლებამოსილება.

ძირითადი პოლიტიკური პარტიების რაოდენობა განსაზღვრავს სისტემას, რომელიც შექმნილია ამათუიმ ქვეყანაში, ამის მიხედვით კი გამოყოფენ სამი ტიპის სისტემას, ესენია ერთპარტიული, ორპარტიული და მრავალპარტიული პოლირიკური სისტემები. მათგან თითოეულს მისი დამახასიათებელი ნიშნები გააჩნია, ხშირ შემთხვევაში კი ქვეყნის პოლიტიკურ მიმართულებასა და მმართველობის სახეზეც მიუთითებს.

ერთპარტიული სისტემა დამახასიათებელია ავტორიტარული და ტოტალიტარული რეჟიმებისთვის. "ავტორიტარულ სახელმწიფოებში პარტია არსებობს მხოლოდ იმისთვის, რომ ჩაახშოს პოლიტიკური ალტერნატივები, ისევე, როგორც სახალხო კონსენსუსი. ხშირად, როგორც მმართველი რეჟიმის მთავარი იარაღი, იგი გამოიყენება სახელმწიფო ძალა უფლების განსამტკიცებლად და პოლიტიკური ოპოზიციის აღსაკვეთად. ტოტალიტარულ სახელმწიფოებში პარტია მასებზე

ზემოქმედებისა და ინდივიდუალიზმის ჩახშობის ხარჯზე იდეოლოგიურ ვაკუუმში მათ გაერთიანებას ახდენს.

ფაშისტურ გერმანიაში, ისევე როგორც კომუნისტური ქვეყნების უმეტესობაში, პარტია მთავრობად იქცა. რამდენადაც ვითარდებოდა ეს სახელმწიფოები, მთავრობის ყველა უმნიშვნელოვანესი ფუნქცია ნელნელა სრულად გადადიოდა ან პირდაპირ პარტიის, ან პარტიის ლიდერებს დაქვემდებარებული ბიუროკრატიული მოხელეების ხელში. ამგვარად, პარტიის კონცეფცია, როგორც სახალხო ნების გამომხატვის საშუალება, თავდაყირა დადგა და პარტიები ცენტრალიზებული საზოგადოებრივი კონტროლის მექანიზმი გახდა, რომელსაც სრულად შეეძლო ინდივიდუალური თვითგამომხატვის ნებისმიერი მცდელობის ჩახშობა. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ამგვარ გარემოებებში მასობრივი მონაწილეობა რეჟიმის ანტიდემოკრატიული ბუნების მიჩქმალვის გამიზნული ნიღაბია.¹¹ ტოტალტარულ სახელმწიფოებში ზრჩევენები ტარდება, თუმცა მას ფორამალური სახე აქვს, რადგან რეალურად პლურალური სივრციდან არ ხდება ალტერნატივის არჩევა საზოგადოებრივი კონსენსუსის მიღწევისთვის.

ორპარტიული სისტემა დამახასიათებელია დემოკრატიული ქვეყნებისთვის. "ამ სისტემაში ამომრჩეველთა დიდი უმრავლესობა მხარს უჭერს ერთ-ერთ ძირითად პარტიას. მხოლოდ ძირითადი პარტიის წევრებს აქვთ თანამდებობაზე არჩევის მეტი შანსი, ხოლო ოპოზიციური პარტია კონსტიტუციის მიერ დაცულია ხელისუფლების მხრიდან ზეწოლის ან დაშინებისგან. ორპარტიული სისტემის მნიშვნელოვანი უპირატესობა არის შედარებით სტაბილური მთავრობა, ვინაიდან უმრავლესობა იზიარებს ძირითად პოლიტიკურ შეხედულებებს, რომელიც მიღებულია საშუალო ფენაში, არის კულტურულად და ეთნიკურად ომოგენური, რაც იშვიათობაა განვითარებად ქვეყნებში. გარკვეულწილად განგრძობადობა უზრუნველყოფილია თავად სისტემის მიერ, ვინაიდან ორი ძირითადი პარტია აწონასწორებს ინტერესთა ფართო სპექტრს. ამავე დროს მუდმივად არსებობს ფართო მასებისთვის მისაღები ოპოზიციური პარტია, რომელიც მზად არის ხელისუფლებაში მოსასვლელად."¹²

¹¹ მაგზადტი, თ. (2010). *გავიგოთ პოლიტიკა იდეები, ინსტიტუტები და პრობლემები*. თბილისი: ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

¹² მაგზადტი, თ. (2010). *გავიგოთ პოლიტიკა იდეები, ინსტიტუტები და პრობლემები*. თბილისი: ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

პრპარტიული სისტემის თვალსაჩინო მაგალითს წარმოადგენს ამერიკის შეერთებული შტატები, სადაც წამყვან პოლიტიკურ პარტიებს რესპუბლიკელები და დემოკრატები წარმოადგენენ.

მრავალპარტიული სისტემა დამახასიათებელია დემოკრატიული ქვეყნებისთვის, ამგვარი სისტემა ჩნდება იქ, სადაც ორზე მეტი პარტია საკმაოდ ძლიერია იმისთვის, რომ ხელისუფლებაში მოსვლისათვის კონკურენცია გაუწიოს ერთმანეთს. ასეთ სისტემაში მუდმივად არც ერთი პარტია არ არის უმრავლესობაში ამა თუ იმ არჩევნებში ნებისმიერ პარტიას შეუძლია მოიპოვოს მანდატების დიდი უმრავლესობა, მათი ხმებით მთავრობის ფორმირება ხშირად შეუძლებელია. ამიტომ როგორც წესი, უძლიერესი პარტია მმართველი უმრავლესობის შექმნის მიზნით ცდილობს ჩამოაყალიბოს კოალიციური მთავრობა სხვა პარტიასთან ან პარტიებთან ერთად. კოალიციის ფორმირების შემდეგ იგი მართავს მომავალ არჩევნებამდე, ან კოალიციის დაშლამდე. ეს პროცესი ორპარტიული ქვეყნებისთვის არ არის დამახასიათებელი, ასევე საპრეზიდენტო მმართველობის ქვეყნებისთვის, სადაც მთავრობა წარმოადგენს აღმასრულებელ ხელისუფლებას და ეკუთვნის პრეზიდენტს, პარლამენტი კი, როგორც საკანონმდებლო ხელისუფალი მისგან გამოჯნული უფლებამოსილებით სარგებლობს. მრავალპარტიული სისტემის უპირატესობა არის ამომრჩეველს ფართო არჩევანის შესაძლებლობა. მისი მთავარი უარყოფითი თვისება არის არასტაბილური ხელისუფლება.

პოლიტიკური პარტიის რეგისტრაციის წინაპირობები

პოლიტიკური პარტიის დაფუძნებასთან დაკავშირებით სხვადასხვა ქვეყანაში არსებობს განსხვავებული სტანდარტები. საქართველში პოლიტიკური პარტიის დაფუძნებისა და რეგისტრაციის საკითხებს არეგულირებს საქართველოს ორგანული კანონი მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ (შემდეგში ორგანული კანონი).

ორგანული კანონის შესაბამისად პოლიტიკური პარტიის შესაქმნელად მოქალაქეთა არანაკლებ 300-კაციანი ჯგუფი წინასწარი ნებართვის გარეშე ატარებს პარტიის დამფუძნებელ ყრილობას (კონფერენციას, კონგრესს, ასამბლეას ან სხვ.). დამფუძნებელი ყრილობა იღებს პარტიის წესდებას, რომელიც უნდა შეესაბამებოდეს კანონის მოთხოვნებს. რეგისტრაციის მიზნებისთვის აუცილებელია დამფუძნებელ ყრილობას დაესწროს და მისი ოქმი დაამოწმოს ნოტარიუსმა, რათა დამფუძნებლებმა კანონის შესაბამისად ოქმი პარტიის რეგისტრაციისთვის წარადგინონ იუსტიციის სამინისტროში.

პოლიტიკური პარტიათა რეგისტრაციის აკრძალვა

მიუხედავად იმისა, რომ პოლიტიკური პარტიების შექმნა და მათი ფუნქციონირება დემოკრატიის დამახასიათებელი და განმსაზღვრელი რგოლია, საერთაშორისო პრაქტიკიდან ცობილია პოლიტიკური პარტიების აკრძალვის შემთხვევები, ეს კი გამოწვეულია დაგროვილი გამოცდილების შედეგად.

1933 წელს გერმანიაში დემოკრატიული პროცესებით, ხელისუფლებაში ნაციონალ-სოციალისტების მუშათა პარტია მოვიდა ადოლფ ფიტლერის მეთაურობით, რითაც ვაიმარის რესპუბლიკა შეცვალა მესამე რაიხმა, საბოლოო ჯამში კი ამ ცვლილებას მოყვა დემოკრატიის კრახი და ავტორიტარული რეჟიმი გერმანიაში. 1945 წელს მესამე რაიხის დამხობისა და კოალიციის გამარჯვების შემდეგ, გერმანია, როგორც მეორე მსოფლიო ომის წამომწყები ქვეყანა დაიყო საოკუპაციო ზონებად, 1949 წელს კი გერმანია გაიყო ორ ნაწილად და შეიქმნა გერმანიის ფედერაციული და გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკები. გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში აიკრძალა ნაციონალ-სოციალისტების მუშათა პარტია, მათი დანაშაულებრივი ქმედებებისა და ნაციონალისტური იდეოლოგიის გამო, ასევე აიკრძალა კომუნისტური პარტია, რადგან გერმანიის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში, სადაც მმართველობას საბჭოთა კავშირი ახორციელებდა, სწორედ კომუნისტური პარტია წარმოადგენდა ახალი ტოტალიტარული სისტემის ჩამომყალიბებელ მექანიზმს.

საქართველოს კონსტიტუცია, რომელიც პოლიტიკური პარტიებისთვის ღია და თავისუფალი სივრცის შექმნის უზრუნველყოფაზე არის ორიენტირებული, გარკვეულ შემთხვევებში პოლიტიკური პარტიების რეგისტრაციასა და საქმიანობას დაუშვებლად მიიჩნევს, თუ საზოგადოებრივი და პოლიტიკური გაერთიანების შექმნი და საქმიანობი, მიზანია საქართველოს კონსტიტუციური წყობილების დამხობა ან ძალადობით შეცვლა, ქვეყნის დამოუკიდებლობის ხელყოფა, ტერიტორიული მთლიანობის დარღვევა, ან ომის ან ძალადობის პროპაგანდა, ადვივებს ეროვნულ, კუთხურ, რელიგიურ ან სოციალურ შუღლს, ამგვარი პარტიების შექმნა და ფუნქციონირება დაუშვებელია. დაუშვებელია საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ გაერთიანებათა მიერ შეიარაღებული ფორმირებების შექმნა.

შემაჯამებელი კითხვები

1. ვის აქვს უფლება და ვის არა, შექმნას პოლიტიკური პარტია?
2. რამდენ კატეგორიად შეგიძლიათ დაყოთ პარტიები?
3. რას ნიშნავს კოალიცია?

დავალება

მოიძიეთ ქართული 5 პოლიტიკური პარტიის წინასაარჩევნო პროგრამა და გაეცანით.